Trenul albastru

In fiecare zi trenurile vin şi trec prin mica staţie moldovenească cu nume de bărbat ilustru, ca nişte simfonii de fontă pe portative nesfârşite. Sunt trenuri mici, ca'n balada lui *Nemţeanu,* năluci isvorîte din neant şi înghiţite de neant. Gânduri întunecate între parantezele pământului.

Trenuri purtătoare de speranţe şi noroc, divertismente estivale şi hibernale pentru staţiile ţării. Ele vin şi trec ca şerpuirea unui vis fantasmagoric, lăcuste metalice peste traversele C. F. R.-ului.

Libertate, evadare şi contopire în golul infinitului. Sunt trenurile cari ne-au împins spre civilizaţie şi au distrus poezia satelor patriarhale.....

Şi totuşi ele trag un fir de argint între sufletele cari tremură la acelaş minunat sunet al diapazonului fericirii. Ele apropie şi depărtează distanţele, distrug evoluţia timpului şi dau o armonie nouă vieţii.

Trenurile, cenuşii şi negre, vin şi trec la ore calculate, cu aceiaşi exasperantă monotonie. Numai trenul albastru nu trece decât la o sută de ani odată. El apare pe neaşteptate, ca o nălucire de vis, fără sgomot şi nu opreşte decât într'o singură staţie.

Itinerariul trenului albastru este închis sub lacătele hazardului. El a mai trecut acum un pătrar de veac prin mica staţie moldovenească cu nume de bărbat ilustru şi a răpit o cerşetoare pentru un *Făt-Frumos* bogat şi bun. Legenda lui o ştiu toţi vagabonzii din târg şi o povestesc naivilor şi fetelor înamorate, pentru un sfanţ: „Era odată o cerşetoare frumoasă care se chema Crăiţa şi care trăia la marginea târgului, singură într'o colibă săracă .... într'o zi a venit un prinţ prin părţile acestea ..." Şi nici nu-ţi dai seama cum aluneci în fantastic, legendă şi vis, cu sufletul palpitând de emoţie la evocarea suferinţelor problematicei Crăiţe.

Tinerii îndrăgostiţi din târguşor o cred, pentrucă băieţii mai citesc încă „Suferinţele tânărului Werther" şi fetele se sinucid din dragoste în luna florilor.

Legenda aceasta o ştia şi eleva de externat în uniformă *Marioara Braşoveanu* — botezată de prieteni, pentru circumstanţă, *Mary* —, care se întorcea cu personalul în vacanţă, o ştia şi mama ei *Elena Braşoveanu* care, înşelată de miragiul unei vieţi noi, se urcase cu încredere într'unul din compartimentele sale tapetate cu iluzii şi fugise de lângă soţ şi copil, ca să se convingă repede că trenul său albastru nu fusese decât un personal obişnuit, o ştiu şi toţi acei ce n'o mărturisesc niciodată, dar aşteaptă cu încredere ivirea trenului albastru între zările visului lor.

Staţia *Lascar Catargiu* e aşezată pe traectul scurt *Galaţi-Bârlad* în Nordul ţinutului *Moldovei* de Jos.

Artera aceasta secundară de cale ferată pe care cei din partea locului o numesc cu un termen aristocratic şi pretenţios „linia nouă" deserveşte un trafic monoton de călători şi marfă indigenă. Niciodată traversele acestei linii secundare n'au cunoscut vertiginoasa goană a expreselor şi acceleratelor moderne şi nici un geam de staţie n'a defilat fuga entuziastă a Pullmanului cu vagoane internaţionale capitonate, cu canapele moi de pluş şi oglinzi de catifea ca nişte ape călătoare. Peisagiul este sfârtecat intermitent de coloana lungă de fum înecăcios a trenurilor personale şi mixte. Multă vreme după trecerea trenurilor la pasagiile de nivel ale cantoanelor sau după coloanele de frunziş ale staţiilor uniforme, coloana de fum rămasă în urmă printre arborii ce mărginesc traseul din abundenţă, asfixiază germenii de viaţă ai plantelor acvatice, învăluindu-le într'un nor dens şi negru.

Peisagiul defilează lent în geamuri, cu dealurile ca nişte spinări tărcate de mamuţi, cu satele patriarhale risipite pitoresc în văgăuni ocrotite de limbi de pădure şi cu monotona vegetaţie de baltă care chenăruieşte traseul aproape de tot acest scurt parcurs, între orizonturile celor două oraşe capitale de judeţ

Simetria împrejurărilor locale a plasat staţia *Lascăr Catargiu* cam la jumătatea drumului dintre cele două cetăţi cu aspecte diferite. In timp ce *Bârladul* se retranşează în propria-i tradiţie cu obstinenţă, *Galaţii* pe cari subtilul poet *Barbu Nemţeanu* i-a caracterizat într'un vers lapidar „oraş cumplit de negustori", se înoieşte pe fiecare clipă şi aspectul lui de ieri nu mai seamănă cu cel de azi. Miracolul a prezidat la destinele acestui oraş care şi-a transformat într'un timp relativ scurt hanurile şi grajdurile de pe vremea lui *Cuza Vodă* şi *Costache Negri,* în restaurante şi hoteluri de lux cu confort modern, flancate de palate în toate stilurile arhitectonice din lume. *Calea Domnească* a *Galaţului* este o arteră asfaltată care desfide orice bulevard din marile centre apusene. Din atmosfera poetică a ţării n'a păstrat decât patriarhalii tei cu miros ameţitor şi tare.

Periferiile şi-au păstrat însă în totul amprenta locală, cu toate că zilnic se înalţă cartiere noi, din *Bădălanul* cu aspect de cartier chinezesc şi străzi înguste şi întortochiate ca virtutea oamenilor de afaceri, până în mahalaua demobilizaţilor din partea vestică a oraşului şi pânăla *Tighina* unde se refugiază provizoriu cei cu nervii tociţi de sgomotul vieţii şi unde se consumă tradiţionalii mititei cu miros de us-

turoiu şi şpriţul la ghiaţă, în preajma unităţii navale a *Dunării.*

Galaţii sunt principalul nod de cale ferată al ţării. De aici se desfac în evantai spre toate provinciile arterele de cale ferată şi de aci pleacă, în urma expresselor şi trenurilor rapide, micile trenuri personale şi mixte pentru *Moldova* şi *Basarabia.* Pe fiecare vagon al trenului personal de pe linia nouă stă agăţată o tablă:

Galaţi-Bârlad

Bârladul a rămas acelaş ca pe vremea lui *Gh. Sion.* Şi dacă ne coborîm mai la vale, în istorie îl întâlnim tot aşa de liniştit şi pe vremea lui *Petru Majă,* cu minunatul vad al *Docolinei* aducător de steme domneşti şi cu buclucaşa *Căcaină* care de zeci de ani în şir sperie primăverile bârlădene cu inundaţii şi deranjează ritmul monoton al vieţii cetăţenilor, mutându-l cu un ac de cadran în vremuri apropiate potopului.

Linia nouă e deservită de două trenuri cu un itinerar aproape permanent într'un lung şir de ani, pentru că ele sunt asortate nevoilor locale şi experienţa a demonstrat utilitatea lor la anumite ore cari au devenit adevărate leit-motive şi noţiuni. De aceia în limbaj local se spune:

— „Plec cu trenul de 2", sau „sosesc cu cel de 7".

Expresiile au intrat în tradiţie şi'n instituţii. Viaţa oficială şi particulară a localnicilor se aranjează după acest itinerar. Sosirile, plecările şi dramele, cu sinucideri, adultere, divorţuri, botezuri, inmormântări şi nunţi, sunt dirijate după itinerariul trenurilor cari vin şi trec prin staţie. Telegramele oficiale şi cele particulare utilizează acelaş semn convenţional.

Personalul *Galaţi-Bârlad* trece prin staţia *Lascar Catargiu* spre cel din urmă oraş la ora 9 dimineaţa când peisagiul mai ales vara, este încă învăluit în aburii dimineţii, pentrucă dealul enorm ce se înalţă drept în faţa staţiei spre Răsărit, întârzie ivirea soarelui până pe la opt şi jumătate. Târziu de tot, când în restul ţinutului roua s'a evaporat de pe plante, soarele se rostogoleşte deodată pe culmea dealului din faţa gării, după̆ce, — indiscret, — a strecurat o privire în geamurile etajului superior al localului din staţie. Enervat se vede de atâta urcuş nebănuit, îşi resfrânge toate sulițele incendiare în ferestre, inventând nenumărate jocuri diamantine şi făcând să se usuce peronul stropit proaspăt de domnul *Profir,* acarul staţiei.

Domnul *Profir* este cel mai important personagiu din staţie şi cunoaşte nomeclatura tuturor trenurilor din ţară, cu legăturile, sosirile şi plecările, din *Ghica Vodă* până'n *Decebal.* Te informează prompt cu voce răspicată, din mers, deoarece d-sa e veşnic ocupat, fie la magazie unde are de eliberat un colet, fie în biroul impiegatului unde transcrie telegramele, fie în locuinţa şefului, conu *Vasilică Marinescu,* om foarte cum se cade şi popular, unde dă oleacă de ajutor la gospodăria doamnei *Marinescu.*

Şeful doarme târziu, pentrucă în fiecare seară îşi pierde timpul în cafeneaua domnului *Gherş* din târg, unde joacă biliard până pe la două din noapte cu domnul *Vasiliu,* subchirurgul spitalului. Domnul *Vasiliu* e om cu care nu se poate înţelege domnul şef *Vasilică Marinescu,* deoarece subchirurgul îi face mai întotdeauna carambolage şi dă toate beţele jos.

— Douăsprezece strigă d-l *Vasiliu,* cu bustul ridicat şi cu tacul în mână.

— Douăsprezece spune, resemnat, d-l *Vasilică,* scriind cifra pe tabla din perete.

La table, în schimb, conu *Vasilică* aruncă admirabil zarurile şi-ţi scoate dubla la comandă. D-l *Vasiliu* se supără, se enervează şi pierde.

— Aha! Te-ai supărat, domnule? Păi ce crezi că aşa merge?... Şase-şase!...

— Dă-o dracului, coane *Vasilică!* Iar şase-şase? Parcă le-ai pune cu mâna.

—Eu le pun, domnule? Vin ele singure. Ia te uită: iepuri cu măsline!

— Fi-ţi-ar ai naibii iepurii! Am să te pun să le dai cu ceaşca..... Domnule *Gherş,* dă o ceaşcă şi alte zaruri! strigă el către cafegiu care dormitează în dosul tejghelei.

Domnul *Gherş* este singurul cafegiu din târg care face cafele minunate, a la turca, cum spune conu *Vasilică,* mare iubitor de cafea. Cafegiul prepară cafeua într'un mod foarte original, punând ibricul să fiarbă în nisip fierbinte.

— Admirabilă, domnule! spune conu *Vasilică,* sorbind din ceaşcă, cu zarurile în mână şi privindu-l cu ironie pe d-l *Vasiliu* căruia i-a suflat până acum două linii la partida a treia.

— O fi! spune nervos d-l *Vasiliu.* Dă cu zarul!

— Stai, domnule, ce te grăbeşti? Că doar n'ai nici o operaţie de făcut azi la spital, iar eu sunt liber pânăla personalul de două. Domnule *Gherş,* dă te rog un pic de rom, dar numai pi-ic.....

—Mă enervezi! se supără d-l *Vasiliu.*

— Ei, na, domnule, că dau, să nu te mai enervezi. Şase-patru.... Ai pierdut-o şi pe asta.

— La urmă se vede! răspunde d-l *Vasiliu,* aruncând un cinci-unu. Fire-ar al dracului de zar, că mizerabil îmi mai vine!

Cafegiul îi priveşte impasibil şi câteodată face pe chibiţul. Dar treaba de chibiţ cere multă răspundere: să aduni zarurile de pe jos când un jucător se enervează, să taci din gură când cineva dintre parteneri joacă un zar greşit (conu *Vasilică* mai pune şi alte condiţii speciale: să nu-ţi pută gura şi picioarele, să nu mănânci..... borş) şi s'o faci pe martorul când vreunul a jucat greşit sau a uitat numărul liniilor. D-l *Gherş* se face n'aude, n'avede, pentrucă nu vrea să-şi supere clienţii.

—Nu ştiu! N'am văzut! spune el.

— Cum se poate, domnule? N'am făcut adineaori un marţ? se supără conu *Vasilică*.

— Ce marţ, domnule? Ai avut o singură linie! spune d-l *Vasiliu*, care ştie bine cum stă chestia, dar vrea să-i fure adversarului o linie.

— Bine! se resemnează, moale, d-l *Marinescu*. De-acuma să ştii că le scriu. Domnule *Gherş*, dă o bucată de hârtie şi un plumb, că domnul ăsta n'are memorie.

Domnul *Gherş* se execută imediat, dar pentruca să nu mai fie pus în astfel de situaţii cu răspundere, se duce şi se aşează în dosul tejghelei, unde picotează. Cafegiul e un everu bătrân, foarte evlavios, cu o înfăţişare mediocră, care se duce regulat la sinagogă, purtând o haină veche, înverzită de vreme, ca un laibăr, o barbă albă, ochelari cu şnur şi tichie neagră de atlas.

In cafenea e întotdeauna linişte. Dincândîncând, *Srul*, băiatul cafegiului, intră din uliţă cu tava plină de pahare goale. *Srul* duce în fiecare zi ceaiul funcţionarilor dela judecătorie şi dela Federală. El face toate serviciile în exterior, cumpără ţigări şi tutun clienţilor, dă fuga la băcănia domnului *Nenov* să cumpere zahăr şi cafea, aşteaptă la brutar covrigii calzi şi duce crisorile domnişoarelor *Casapu—Ilenuţa* şi *Lizica* — fiicele surugiului şi nefericitele *Gretchen* ale târgului, la gară sau la poştă.

Domnul *Varlam*, contabilul dela Federală, îl necăjeşte dincândîncând numindu-l prepeliţă şi-l trimite să ducă biletele dulci domnişoarei *Eufrosina Găliman*, secretarea şcoalei de ţesătorie de vis-à-vis, cu care face platonism la ieşirea dela serviciu, pe drumul dintre porumbişti dela marginea târgului.

Srul e un băiat timid, supus şi ascultător, cu faţa pistruită de parcă i-ar fi aruncat cineva o ceaşcă plină cu cafea în cap, poartă şapcă de postav şi râde mereu ca un prost.

— Asta o să ajungă departe! îl bate conu *Vasilică* pe umăr. *Srulică* dragă, du-te băiatule pânăla gară şi spune coanei *Măndica* să nu m'aştepte cu masa, că nu mă lasă tâlharul ăsta.

Tâlharul e d-l *Vasiliu* care dela o vreme a început să câştige la table şi conu *Vasilică* preferă să rămână flămând, decât să se lase bătut de subchirurg care „joacă cu picioarele, domnule, anapoda".

— He-he-he! surâde fericitul câştigător, să te pui să înveţi table, domnule. Să nu te mai lauzi că eşti invincibil. Ii fi d-ta în alte părţi, dar la table nu. Să pui tablele sub cap, seara, mon-şer, ca să le înveţi. Uite ţi-am luat linia. Ce mai umbli? Asta nu se mai joacă nici la *Constantinopol!* Se uită turcul pe fereastră!.... Ce, ce? Are haz!

Conu Vasilică dăduse două duble mari la rând şi-i şterpeleşte linia.

— Să pui d-ta, tablele sub cap, domnule! Se uită turcul pe fereastră hai? Fugi de-acolo, turcule!

In astfel de ocupaţii aprinse îi apucă ora mesei şi chiar noaptea cu orele ei cele mai înaintate, pentrucă nici unul nu vrea să se dea învins. Joacă zilnic câte opt-zece ore şi alteori îi apucă ziua următoare. Dacă e ceva urgent la gară sau la spital, d-l *Profir* acarul sau *Bimbirică* agentul sanitar dela spital, vin în fugă să-i scoată dela table, iar ei le părăsesc cu mare părere de rău şi numai dupăce s'au convins că e într'adevăr ceva urgent, pentrucă d-l *Marinescu* nu se deranjează decât dacă — Doamne fereşte! — s'a întâmplat vreo deraiere sau ciocnire de trenuri (corespondenţa o poate rezolva pe marginea mesei dela cafenea, între două partide de biliard sau de table), iar d-l *Vasiliu* numai dacă a mai murit cineva de tifos, pentrucă a isbucnit epidemie în circumscripţie şi aproape zilnic pleacă spre satele din apropiere căruţe cu cosciuge nichelate şi sigilate.

Ziua se încheie cu plictiseală în târguşorul acesta cu nume de bărbat ilustru şi fiecare aşteaptă trenul albastru din legendă să treacă prin viaţa lui, fără să se gândească o singură clipă că el simbolizează doar spulberea iluziilor omeneşti. Abea la capătul vieţii se conving că au fost victima unei dulci înşelări. Trenul albastru n'a fost decât o iluzie...

(„Junimea Literară", Cernăuţi, Febr. 1935)

B. Iordan